

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

תוכן

- א. תשיעי סמוך לחשיכה הציתו בו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו ... והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף 1.....
- ב. משנכנס אב ממעטין בשמחה ... הלכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה באב דריע מזליה 3.....
- ג. מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד 4.....
- ד. אסור לכבס לפני תשעה באב אפילו להניח לאחר תשעה באב ... אסור ללבושן בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה 4.....
- תספורת 4.....
- כביסה ולבישת בגדים מכובסים 6.....
- רחיצה 8.....
- בגדי שבת 9.....
- בגדים חדשים, תיקון ותפירת בגדים 9.....
- בשר ויין 10.....
- ה. אבל לאחריו מותר 12.....
- ו. תשעה באב שחל להיות בשבת וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו 12.....

דף כט.

**א. תשיעי סמוך לחשיכה הציתו בו את האור והיה דולק
והולך כל היום כולו ... והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי
הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו
של היכל בו נשרף**

הלכות הדף היומי

מסכת תענית

בתשעה באב¹ לעת ערב הציתו אש בהיכל, ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי², ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי. ויש מחמירין עד הצות היום העשירי ולא יותר וכן מחמירים³ שלא לרחוץ במרחץ ולספר ולכבס וללבוש בגדים מכובסים, לקנות או לתפור בגדים חדשים, או לשמוע שירה עד הצות. ומוב שלא לשמש ממתו בליל עשירי, אם לא בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מן הדרך⁴.

תבשיל של בשר מותר, וכן בכוס של בהמ"ז אם דרכו תמיד לברך על כוס יין מותר גם בלילה.⁵

יש נוהגים לא לברך שהחיינו כל יום עשירי⁶, ויש מקילים לברך שהחיינו גם בליל עשירי⁷.

כשחל תשעה באב ביום ה', שאז יום עשירי הוא ע"ש, מותר ברחיצה תספורת וכבוס⁸, כבר בליל עשירי⁹ לכבוד שבת¹⁰. אבל שלא לכבוד שבת אין להתיר¹¹.

בסעודת מצוה מותרים כל הקרואים לאכול בשר, ואפילו איננו קרובי¹²;

אם חל תשעה באב בשבת ונדחה ליום א', מותר לאכול בשר ויין יום ב', אבל בלילה אסור בשר ויין מפני אבילות של יום. אך תספורת רחיצה וכיבוס ושאר דברים מותרים. ויין של הבדלה מותר לשתות וא"צ לתתו לקטן¹³

¹ שו"ע ונו"כ תקנה א

² והמעם שקבעוה בתשיעי משום דאתחלתא פורעניתא עדיפא כמבואר כאן בגמ'

³ שאף שיש מקילים, קשה להקל בזה שכמה אחרוני זמנינו העתיקו ד"ז למעשה. ביאור הלכה שם עד הצות
⁴ מ"ב שם ב. ומשום כך בשעת הדחק וצורך גדול, כגון הנוסע מביתו לזמן ממושך בבוקרו של יום עשירי יש לסמוך על המקילים להקל לכבס, וכן יש להתיר להתרחץ ולהחליף בגדים למי שסובל מזיעה ומריח רע. תשובות והנהגות ח"ב סי' ר"ם

⁵ ביאור הלכה שם ד"ה שלא לאכול

⁶ דשהחיינו אינו משום אבילות שהרי אבל מותר בשהחיינו אלא משום שא"א לומר 'זהניענו לזמן הזה' ביום שבו נשרף ביהמ"ק ולכן נכון להחמיר כל היום שבו נשרף ביהמ"ק. שו"ת התעוררות תשובה ח"ג סי' כ"א

⁷ א"א בומשאמש "פ"א נסעתי עם בעמ"ח קדושת לוי ובמוצט"ב נתנו לי לברך שהחיינו" וכו' עיין שם, וכן בדעת סוס"י זה

⁸ ובשר ויין עיין בערוה"ש ב לאסור שהרי אין שייך בו כבוד שבת. ועיין בשו"ת מחזה אליהו שם

⁹ שו"ת אז נדברו ח"ח סי' מ', שו"ת אבן ישראל ח"ו סי' כ"ז, שו"ת להורות נתן ח"ב סי' ל"ו, שש"כ פמ"ב סעי' ה', שו"ת רבבות אפרים ח"ב סי' קנ"ה, שו"ת מחזה אליהו סי' פ"ו.

¹⁰ מ"ב שם ג

¹¹ ומ"מ יש להתיר להוסיף במכונת כביסה המכבסת בגדים לכבוד שבת גם בגדים לימות החול. בשו"ת שבט הקהתי ח"ג סי' קפ"ב

¹² דפשיטא דלילה הו" קילא מר"ה אב דמר"ה אב יש קצת אבלות מדינא דגמרא שממעטין בשמחה ומשא ומתן משא"כ בזה שמותר מדינא בכל. מ"ב שם ב

¹³ מ"ב תקנו ג

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

דף כט:

ב. משנכנס אב ממעטין בשמחה ... הלכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה כאב דריע מזליה

משנכנס אב¹⁴ ממעטין בשמחה רוצה לומר שאין שמחין בו כלל¹⁵ ובן ישראל שיש לו דין ודברים ותביעה משפטית עם עם נכרי, ישתמט ממנו שלא להתעסק עמו בחודש זה¹⁶ ויתחמק מלהתדיין עמו בימי פורענות אלה, עד ר"ח אלול¹⁷ ולפחות עד אחר עשרה באב¹⁸, כיון שהוא זמן שהמזל בו רע. וי"א¹⁹ שאחר ט"ו באב, לא ישתמט ממנו שאז הוא מזל טוב לישראל.

ויזהר בימים אלו שלא יבוא למלאות פיו שחוק²⁰, ומי שנזהר בזה שלא לשמוח בעשרת ימים אלו יזכה לעשרת דברים שעתיד הקב"ה לחדש לעתיד לבא²¹.

ויש לנשים למעט בלבישת תכשיטים משנכנס אב בכל תשעת הימים, ועכ"פ שלא ילבישו תכשיטי שבת בחול זולת בר"ח אב²².

ויתאבל בימים אלו אחר חצות היום, ויבכה כמו חצי שעה²³. ויקונן על חורבן ביהמ"ק, ויש הנוהגים לומר אז סדר תיקון חצות²⁴.

מיום ראש חודש אב עד יום התענית ממעטים במשא ומתן של שמחה, כגון קניית צרכי חופה, ותכשיטי כסף וזהב, וכיוצא בזה, וכן תפירת בגדים חדשים, ובמיוחד לעורך נישואין, במה דברים

¹⁴ שו"ע ונו"כ תקנא א

¹⁵ מ"ב שם א מהמנ"א

¹⁶ ממולד של ר"ח, והא"ר שם כתב אפשר דמשמע מש"ס דה"ה י"ז בתמוז ויו"ד בטבת. כף החיים שם ד ה

¹⁷ מ"ב שם ב

¹⁸ מקרבן נתנאל בפרק ד, דמוכיה מוזהר הקדוש, דדי עד אחר ט' באב. שער הציון שם ס"ק ב. ועיין כף החיים שם א שימתין עד י' אב. ועיין בחתם בהגהותיו על השו"ע שם וז"ל "אבל הכא כיון שעברו ימי צער עברו, ומכל שכן אחר ט"ו באב דלא היו ימים טובים לישראל כמ"ו באב [וכו.], ואתיא יום טוב ואפסקיה ונסו יגון ואנחה וששון ושמחה ישיגו. ובירושלמי סוף תענית [פ"ד הלכה ה] בפסקא והובקעה העיר ע"ש, יעשה זה ראש להשבנו ע"ש, נראה לי סמך מנהג שמיום תשעה באב ואילך מתחיל חודש אחר, ואנחנו קורין לו חודש מנחם".

ועיין בפירושו עה"ת סו"פ מסעי ובשו"ת חת"ס סי' ק"ם

¹⁹ עיין כף החיים שם ג מהיפ"ל וכ"מ מהת"ס הנ"ל

²⁰ יסוד ושורש העבודה סוף פי"א וריש פי"ב ובזה ינהג מר"ח ולא מהמולד. כף החיים שם ה

²¹ כדאיתא במוד"ר סדר בא פמ"ו. כף החיים שם א

²² א"א בוטשאטש

²³ מ"ב שם קג

²⁴ עיין שעת"ס סי' א' סק"ו בשם הברכ"י, וס' חתן סופר עמ' מ' שכן נהגו בישיבה"ק דהחת"ס ואחריו כל הישבה"ק בגלילות ההם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

אמורים כשאפשר להכין ולקנות צרכי חופה הללו לאחר תשעה באב, אבל אם הזמן מצומצם, שיום הנישואין נקבע מיד לאחר תשעה באב, מותר, אם הוא בחור רווק שטרם קיים מצות פריה ורביה, ואפילו אם יש שהות לקנות צרכי חופה ולהכינם לאחר תשעה באב, אם יש חשש שיתייקרו לאחר מכן, מותר לקנותם בימים אלו, והוא הדין לרהיטים חדשים שנקנים לצורך הנישואין, ואפילו שלא לצורך נישואין היה נכון למעט בפרקמטיא ושאר משא ומתן, אלא שהמנהג להקל בזה.

ג. מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד

אין מכבסין בחלו המועד אפילו לצורך המועד, כמו שיבואר בעז"ה במסכת מו"ק דף יג:25. אולם מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו כדרכו, אולם רק את הצריך לו כלומר חלוק אחד. ויש מן הפוסקים²⁶ שסברו שכל זה דוק בזמן התלמוד שהיה ניכר בעת שפשט חלוקו לכבסו, שאין לו אלא חלוק אחד²⁷. אך בימינו חולצות, מכנסיים, חלוקים וחליפות, אפודות וסודרים²⁸, אין היתר לכבסן במועד אף שנתלכלכו כולם ואין לו מה להחליף, ואף אם הוא בגדר "אין לו אלא חלוק אחד" כגון שיש לו רק חליפה אחת לחג וכדו' והתלכלך, אין להקל לכבס²⁹.

ד. אסור לכבס לפני תשעה באב אפילו להניח לאחר תשעה באב ... אסור ללבושן בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה

תספורת

²⁵ שו"ע ונו"כ תקלד א

²⁶ מ"ב שם ט

²⁷ דמי שאין לו אלא חלוק אחד פושטו ומכבסו ומתעמף במקטורן שלו וחוגר באזורו ועומד ומכבסו ומודיע לכל שאין לו אלא חלוק אחד עכ"ל והרי"ף והרמב"ם והרא"ש לא הזכירו זה וטעמם נראה דממילא כן הוא שהרי הכל רואים שהוא בלא חלוק אך לפ"ז אין היתר רק כשמכבסו בעצמו דאז יש היכר וגם זה לא הוצרכו להזכיר דזהו כוונתם דמי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לו לכבסו חלוקו דלהדיא משמע הוא ולא אחר. ערוך השולחן שם סעיף ה

²⁸ ובגדים תחתונים יש מצבים שמותא לכבס ויבואר במסכת מו"ק בעז"ה"ת.

²⁹ הוהמ"ב פ"ה סעי' ב ובכה"ח סק"א מביא דיעות המקילים במי שאין לו אלא חלוק אחד אף במלבושים שלנו, אך כבר כתב לעיין על דבריו בשש"כ פס"ו הערה ר"מ בשם הגרשו"א זצ"ל, ועיי"ש שגם בצניעא אסרו, ומסיים שלכן אם אין צריך הוצאה גדולה בשביל לקנות חדש עדיף לעשות כן מאשר להסתמך על היתר הכיבוס.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

אסור להסתפר בשבוע שחל בו תשעה באב, וכן אסור לגלח הזקן³⁰. ושפם³¹ שמעכב האכילה, מותר לגלחו. ואסור לגדולים לספר לקטנים, משום חינוך לאבילות ועגמת נפש³².

מותר לאשה להסתפר בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש אוסרים³³.

מנהג האשכנזים להחמיר בכל דיני תפורת הנזכרים מי"ז תמוז³⁴. אפילו לכבוד שבת³⁵. ובני עדות המזרח והספרדים, הלומדים בישיבות שרוב תלמידיהם מבני עדות אשכנז, מותר להמשיך להסתפר ולהתגלח גם בימים אלו, שלא שייך איסור "לא תתגודדו" במנהגים השונים בין ספרדים לאשכנזים, ומכל מקום אם רצו להחמיר על עצמם ולנהוג שלא להסתפר ולהתגלח מי"ז בתמוז, כדי שלא לשנות ממנהג חבריהם בישיבה, תבוא עליהם ברכה, אך יאמרו שנוהגים כן בלי נדר³⁶.

ואף הנוהגים שלא להסתפר מי"ז בתמוז, אם ירצו להקל לגלח את זקנם מפני צערם, בערב שבת חזון, יש להם על מה שיסמוכו.

אבי הבן וסנדק ומוהל שאירע להם ברית מילה בימי בין המצרים, מותר להם להסתפר ולהתגלח לכבוד המילה בכל ימי בין המצרים. ואפילו לאחר שנכנס חודש אב, ואם חל המילה בשבוע שחל בו תשעה באב, יש מתירים³⁷ להם להסתפר ולהתגלח, מכיון שיום טוב שלהם הוא. ויש אוסרים³⁸ בזה. ואם חל תשעה באב ביום שבת ונדחה לאחר השבת, או שחל ביום ראשון בשבת, מותר לבעלי ברית להסתפר ולהתגלח לכבוד המילה, מותר לכו"ע הואיל ומן הדין אין בו דין שבוע שחל בו תשעה באב.

³⁰ שו"ע תקנא יב - יד

³¹ מ"ב שם פ

³² מ"ב שם פא

³³ מ"ב שם עט

³⁴ רמ"א שם ד

³⁵ מ"ב שם לב

³⁶ יחווה דעת חלק ד סימן לו, ועיין עוד ביהווה דעת חלק ג סימן לפ, ויביע אומר חלק ג סימן לא אות ה, ילקוט יוסף מועדים מדיני ימי תשעה באב סעיף ו

³⁷ שו"ת פנים מאירות חלק ג סימן לז. חתם סופר סימן קנח

³⁸ יחווה דעת חלק ו סימן לו ועיין בשו"ת בית יהודה חלק ב סימן פה שו"ת שאילת יעב"ץ חלק ב סימן כג, (שאף הוסיף להחמיר מראש חודש). שו"ת זרע אמת חלק א סימן עו. שו"ת נודע ביהודה קמא חלק אורח חיים סימן כח. שו"ת אור נעלם סימן י. שו"ת בנין ציון סימן לא. שו"ת עולת שמואל סימן עה. מאורי אור למועד דף קח ע"ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

מותר להסתרק במסרק, שערות ראשו וזקנו, בשבוע שחל בו תשעה באב, בין איש בין אשה, וכן המנהג, ואין להחמיר בזה כלל³⁹.

יש אוסרים לגזוז צפרנים בשבוע שחל בו תשעה באב. ויש מתירים⁴⁰, ועל כל פנים כשצפרניו גדולות יש להקל, ובמקום מצוה כגון אשה שאירע לה טבילת מצוה בשבוע שחל בו תשעה באב, יש להקל, וכן בערב שבת חזון מותר⁴¹.

כביסה ולבישת בגדים מכובסים

שבוע שחל בו תשעה באב, אסורים לכבס, אפילו אינו רוצה ללבוש עתה אלא להניחו לאחר ט' באב, ואפילו אין לו אלא חלוק אחד, אסור⁴². ואפילו לכבס עבור נכרים אסור⁴³.

וכן אסור ללבוש בגדים המכובסים מקודם, ואף הכתונת שעליו כלומר הגופיה, אסור להחליפה במכובסת, בתוך שבוע שחל בו תשעה באב.

אסור להציע המיטה בסדינים מכובסים בשבוע שחל בו תשעה באב, ואפילו מטפחות הידים ומטפחות ומפות השלחן אסור לכבסן. אולם מחמת לכלוך או ריח רע של זיעה מותר להחליף, אף את הבדים שצריך⁴⁴.

וכן פועלים שבגדיהם מטנפים ומתלכלכים, או לצורך השתתפות בשמחת ברית מילה או פדיון הבן, ובר מצוה, או לצורך שידוכין, או אם צריך להופיע לפני אנשי שררה ושלטון, מותר⁴⁵.

³⁹ מ"ב שם כיחודה דעת חלקו סימן לה

⁴⁰ הט"ז סעיף קטן י"ג אוסר, והמגן אברהם מתיר.

⁴¹ מ"ב שם כ

⁴² שו"ע ונו"כ שם ג

⁴³ שו"ע ונו"כ שם ה. אע"ג דמדינא שרי שהרי אין איסור כיבוס משום דאסור במלאכה אלא כדי למעט בשמחה ולהראות האבלות והוא לא שייך בכיבוס בגדי נכרים אפ"ה אסור מפני מראית העין שאין ניכר שהם של עכו"מ אמנם במקום שהעכו"מ יש להם מלבושים אחרים דניכר לכל שהם של עכו"מ יש להקל ובאין לו מה לאכול ודאי כדי חייו שרי עכ"פ. מ"ב שם מב. ואפשר שבצינעא מותר. שער הציון שם מד

⁴⁴ שו"ת שלמת היים ח"ד סי' ד' (לענין גרביים ומטפחות), שו"ת קנין תורה ח"א סי' ק"ט, מועו"ז ח"ה סי' של"ח בשו"ת מנח"י ח"י סוס"י מ"ד מעיר דהמעין בלחמי תודה מוכח דלא התיר אלא ע"י שאחר ילבשנו קודם ולכן גם לענין ט' הימים אין להתיר בגד זיעה אלא ע"י שילבשם קודם או שיניחם על הקרקע שיתלכלכו קצת

⁴⁵ שו"ת בצה"ח ח"ד סי' קל"ח

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

ואסור לגדולים⁴⁶ לכבס כסות הקטנים בשבוע שחל בו תשעה באב⁴⁷, אבל בגדים שמלפפים הקטנים לגמרי כגון חיתולים וכדומה, בודאי שמתירים בכביסה, ואפילו בגדי שאר קטנים, מגיל שלוש שנים, נוהגים להקל. אך לא יכבסו הרבה יחד⁴⁸.

ומנהג האשכנזים להחמיר בכל זה⁴⁹ מלבד כביסה לקטנים⁵⁰, מתחלת ר"ח עד עשירי באב בחצות, אם לא לעורך מצוה, כגון אשה הלובשת לבנים מותרת לכבס וללבוש לבנים ולהציע תחתיה, אבל בט' באב עצמו לא תלבש לבנים רק לובשת חלוק בדוק ויפה, ואם אין לה הסכימו הרבה אחרונים שמתרת ללבוש חלוק לבן, שלעורך מצוה לא גזרו⁵¹.

ומי שאין לו אלא חלוק אחד יש להתיר לכבס מר"ח עד השבוע שחל בו, אבל אין להתיר בשבוע שחל בו⁵²

לכבוד שבת מותר ללבוש בגדים מכובסים כמו בשאר שבתות, וכן מותר לפרוש מפות שולחן מכובסות, אך אין להציע סדינם מכובסים לכבוד שבת. וכן אסור לכבס לכבוד שבת⁵³.

אסור למסור כביסה לנכרי לכבס מראש חודש ואילך, אבל קודם ר"ח מותר לתת, אף על פי שכובס בשבוע שחל בו⁵⁴. אכן אם אין לו כתונת לשבת מותר, ואם אין לו כובס נכרי מותר אף לכבס בעצמו⁵⁵.

במקומינו ששורר חוס בתקופה זו, ויש הכרח להחליף הכתונת החולצה והגרבים מפני הזיעה, יש לנהוג כך שכל אחד ילבש הבגד המכובס למשך חצי שעה⁵⁶, לפני שיכנס שבוע שחל בו תשעה באב, לספרדים ולפני ר"ח אב לאשכנזים, ואחר כך יפשטנו מעליו וילבש בגד אחר גם כן להציע שעה, וכן הלאה, עד שיהיו לו מספר חולצות או גרבים שכבר לבשם זמן מה לפני שבוע שחל בו תשעה באב, ואין עליהם יותר תורת בגדים מכובסים, ויוכל להחליף ולהשתמש בהם בשבוע שחל בו תשעה באב, כפי הצורך, ויוכל לעשות כן גם בשבת⁵⁷, שילבש בגדים מכובסים בערב שבת, לכבוד שבת קודש, ולמחרת בבוקר של יום השבת לא יחזור ללבושם, אלא ילבש בגדים

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם יד

⁴⁷ אבל פני אף לאשכנזים מותר. מ"ב שם פב

⁴⁸ מ"ב שם פג

⁴⁹ אולם לכבס לנכרים מותר עד שבוע שחל בו. מ"ב שם מג ושער הציון מה

⁵⁰ מ"ב שם פב

⁵¹ מ"ב שם לא

⁵² מ"ב שם כט

⁵³ מ"ב שם לב לג

⁵⁴ מ"ב שם לה

⁵⁵ מ"ב שם לב

⁵⁶ בן איש חי דברים סע"ו ו' הו"ד בכה"ח סקצ"א ועוד הרבה פוסקים עפ"י השו"ע יו"ד סי' שפ"ט סע"א (ובשו"ת שלו רב פעלים ח"ד סוס"י כ"ט כותב שישאיר הבגד עליו ב' וגי' שעות, אמנם בבא"ה כותב מפורש שעה אחת, וכ"ה בשו"ע שם, וע"ש בשו"ע סק"ד דאף שעה אחת א"צ אלא זמן מה שכן נוהגין, ובמועו"ז שם, שראוי להחמיר ללבושן שיעור זמן שיהיה ניכר על הבגד דהיינו שלא יהיו ניכרים כ"כ סימני הקיפול והגיהוץ עיין שם.

⁵⁷ שו"ת בצצה"ח שם, שו"ת באר משה ח"ו בהשמטות לס"י ק"ה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

אחרים, מכובסים ומגוהצים, והבגדים שלבש בליל שבת יניחם למשמרת לימות החול. וכן יעשה לגבי הלבנים והגרבים, ואם יש צורך יפשוט הבגדים שלבש בבוקר, וילך לישון שינת צהרים, וכשיקום שוב ילבש בגדים אחרים, ואין בזה משום מכין משבת לחול.

המתארחים בבית מלון, וכן המתארח בבית חברו, מותר⁵⁸ להם להשתמש במצעים מכובסים שפרסו על מטתם עם בואם, ובמגבות הנקיות אמנם צריך להודיע לבעלי המלון והאכסניה שלא יחליפו עבורו את המצעים והמגבות בשאר הימים ששוהה שם, ואף לא לכבוד שבת, ואם בכל זאת החליפו מותרת ההשתמשות בהם.

בעל מלון⁵⁹ רשאי להחליף את המצעים והמגבות כהרגלם לכל אלו שלא ביקשו מהם להימנע מכך, אולם אסור לכבס מצעים לצורך כך ואף לא לצורך אורחים נכרים.

רחיצה

יש נוהגים⁶⁰ שלא להתרחץ במים חמים מראש חודש אב, עד עשרי באב בהצות, ובמקום צורך מותר להתקלח בצונן. וכן נהגו האשכנזים. ויש שאינם נמנעים, אלא בשבוע שחל בו תשעה באב, וגדולי רבני ספרד⁶¹ כתבו כדעה שניה, ובצונן מותר גם בשבוע שחל בו תשעה באב, והוא הדין להתרחץ בים.

מותר לחסידים ואנשי מעשה הנוהגים בכל ימות השנה לטבול לקריים, שלא יבטלו מנהגם זה אף בשבוע שחל בו תשעה באב, ויטבלו במקוה צונן, וכשאי אפשר לו לטבול במקוה צונן, יוכל לסמוך על המתירים, ולטבול אפילו במקוה חם,

מותר להתרחץ במים חמים בשבוע שחל בו תשעה באב, כשעושה כן לצורך רפוא⁶², כגון אשה מעוברת⁶³ וכדומה.

⁵⁸ מנח"י ח"י סי' מ"ד, וע"ע בשו"ת צי"א הי"ג סי' ס'

⁵⁹ והיבא שיהיה לבעל המלון הפסד רב אם לא יכבס המצעים והמגבות וכדו' משום שיצטרך לקנות חדשים (לפני ר"ח) שייספיקו לכל הימים ואינו יכול לעמוד בזה יש להקל לכבס ע"י נכרי. שו"ת להורות נתן ח"ז סי' לח לט

⁶⁰ רמ"א שם טז

⁶¹ הלא הם: הרמב"ם, הרמב"ן, המאירי, והר"ן, ועוד, ולכן יש להתיר לספרדים ובני עדות המזרח לרחוץ כל הגוף בחמין מיום ראש חודש אב עד שבוע שחל בו תשעה באב, וכל שכן שמותר להם להתרחץ בערב שבת חזון כל גופם, ולחפוף הראש בסבון ללא כל הנבלה, וקל וחומר שמותר לטבול אפילו במים חמים לכבוד שבת.

⁶² מ"ב שם פח

⁶³ וכן יולדת או מי שהוא אדם חלוש ואמר לו הרופא שצריך לרחוץ בכל יום בחמין שרי, מלבד בט' באב עצמו צריך לזהר מזה. שער הציון שם ס"ק צד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

חל ר"ח אב בע"ש אזי גם למנהג האשכנזים⁶⁴, מותר לרחוץ אף כל גופו בחמין, כל מי שרוחץ תמיד בע"ש לכבוד שבת.

בגדי שבת

אין לובשים בגדי שבת מר"ח אב לאשכנזים ומשבוע שחל בו לספרדים. ויש מבני אשכנז שנהגו שלא ללבוש בגדי שבת, בשבת חזון, ומחליפים רק הכתונת בלבד, ויש שכתבו שמנהג זה שלא כדין, מכיון שדרשו חז"ל בשבת קיג. "וכברתו מעשות דרכיך", כברתו בכסות נקיה, והלבוש בגדי חול בשבת זה נמצא נוהג אבילות בפרהסיא בשבת, ובכל גלילות ישראל אשר שמענו שמעם נוהגים ללבוש בגדי שבת כרגיל⁶⁵.

אם חל מילה⁶⁶ צריכים בעלי הברית הסנדק המוהל ואבי הבן ואמו⁶⁷ ללבוש בגדי שבת, בשבת חזון, ואין להם לפשוט בגדיהם לאחר המילה, שרק אם חל המילה ביום תשעה באב עצמו פושטים בעלי הברית בגדי שבת שעליהם באופן שממשיכים בקינות אחר המילה, ובקריאת איוב וירמיה.

בגדים חדשים, תיקון ותפירת בגדים

אסור לקנות⁶⁸ בגדים חדשים ונעלים חדשות, אפילו בגדים שאינם חשובים בכדי לברך עליהם שהחיינו⁶⁹, ואפילו קונה כדי ללבושם אחר תשעה באב⁷⁰. אבל נעלי גומי לצורך תשעה באב, מותר לקנות וללבוש בתשעה באב, וטוב שילבש נעלים אלה בערב תשעה באב זמן מועט.

וכן בגדים חדשים שקנאם קודם י"ז בתמוז⁷¹ אסור ללבושם מראש חודש ולספרדים בשבוע שחל בו תשעה באב⁷², ואפילו בשבת⁷³. ובגדים חשובים שטעונים ברכת שהחיינו, אי אפשר ללבושן כבר מי"ז בתמוז⁷⁴.

⁶⁴ מ"ב שם פט

⁶⁵ מ"ב ו ויש שמשנים בגד אחד

⁶⁶ רמ"א שם א

⁶⁷ מ"ב שם ד

⁶⁸ רמ"א שם ז

⁶⁹ מ"ב שם מה

⁷⁰ מ"ב שם מט

⁷¹ כגון שבירך שהחיינו בשעת קניה קודם י"ז בתמוז וע"כ אין איסור קודם ר"ח דמי שקנה בגד שאינו מתוקן ונתן לאומן לתפור הלא מברך בשעת לבישה ואסור ללבוש מי"ז בתמוז משום שהחיינו. ולדעת המקילין דבשבתות שבין המצרים מותר לברך שהחיינו א"כ מותר ללבוש חדשים בשבתות שבין המצרים אבל מר"ח ואילך אסור אפילו בשבת

⁷² שו"ע ונו"כ שם ו

⁷³ מ"ב שם מה

⁷⁴ מלבד בשבת שנהגו להתיר. שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

אסור לתפור ולגזור בגדים חדשים בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש להחמיר בזה מראש חודש אב⁷⁵. וכן אסור לסרוג סוודר וכדומה בימים אלו. ואסור לסנדלר לעשות נעלים חדשות בשבוע שחל בו תשעה באב וגם בזה יש להחמיר מראש חודש, ומכל מקום מותר לתקן נעלים שנקרעו וכן להתקין להם סוליא.

בעלי בית חרושת של נעלים או של תיקון בגדים חדשים שיש להם פועלים, ואי אפשר לבטלם בשבוע שחל בו תשעה אב, ויצטרכו לשלם מכיסם לפועלים משכורתם שלמה, יש להתיר שיעשו בעינעא ככל האפשר⁷⁶.

וכן הדין לבעלי מכבסה שאי אפשר להם לסגור המכבסה בשבוע שחל בו תשעה באב בגלל הסיבה הנ"ל, יעשו שאלת חכם מורה הוראה בכל מקרה לגופו.

יש מקומות שנוהגים שלא לשטוף ולהדיח רצפת חדרי הבית מראש חודש אב והלאה⁷⁷. ורק בערב שבת חזון מתירים לכבוד שבת. ובמקומות שיש לכולך מותר⁷⁸. בפרט אם יש תינוקות היושבים בבגדיהם על גבי הרצפה. ומנהג הספרדים להקל גם באמצע שבוע שחל בו תשעה באב. ויש להקל בזה בכל חדרי הבית.

בשר ויין

אין אוכלים⁷⁹ בשר מיום ראש חודש אב כולל ר"ח⁸⁰ עד יום עשרה באב, ועד בכלל. ובראש חודש עצמו מנהג הספרדים שמותר לאכול בשר. ויש מחמירים גם בראש חודש.

מותר לאכול בשר אחר ראש חודש אב בסעודת מצוה, כגון בסעודת ברית מילה, וכל הקרובים של בעל הברית ריעיו ואוהביו הקרואים לסעודה רשאים לאכול שם בשר, אבל סתם בני אדם שהולכים שם אך ורק למטרה זו של אכילת בשר למלאת תאותם, הרי הם כעושים מצוה הבאה בעבירה⁸¹. ובשבוע שחל בו לוקחין מנין מצומצם מלבד הקרובים השייכים לבעל הסעודה⁸².

והמוהל והסנדק ואבי הבן רשאים לאכול בשר בכל סעודותיהם שביום הברית מילה, אפילו כשאוכלים לבדם בביתם, שיום טוב שלהם הוא, ובליל המילה אין הסעודה נחשבת לסעודת

⁷⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

⁷⁶ מ"ב שם נ

⁷⁷ שו"ת שלמת חיים להגרי"ח זוננפלד ח"ד סי' ד' אות כ"ד בשם הגר"ש סלנט זצ"ל, אורחות רבינו ח"ב עמ' קל"ג בשם החזו"א, ובמועדים וזמנים ח"ה סי' של"ח שהוא חומרא אבל לא מדינא, דאינו ככיבוס עיין שם

⁷⁸ שו"ת התעוררות תשובה ח"ג סי' ל', שו"ת יבי"א ח"ג סי' ל"א

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם ט

⁸⁰ מ"ב שם נח

⁸¹ רמ"א שם י

⁸² מ"ב שם עז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

מצוה שיהיה מותר לאכול בה בשר⁸³, ומילה שלא בזמנה שנעשית מיד כשהתינוק נטרפא ונתאפשר למולו, מותר לאכול בשר בסעודת המילה, אבל אם לאחר שנתרפא התינוק דחו את המילה בכוונה לאחר ראש חודש אב, כדי שיוכלו לאכול בסעודה בשר, הואיל ועבירה היא בידו של אבי הבן שהשהה את הברית, אין לאכול בשר באותה סעודה.

תלמיד חכם שרגיל לעשות תמיד סעודת סיום כשמסיים מסכת, מותר לו לאכול בשר בסעודת הסיום, כשסיים המסכת בשבוע שחל בו תשעה באב. ורשאים כל הקרואים לסעודה משום קירבה או ריעות לאכול שם בשר, מפני שהיא סעודת מצוה, ואפילו מי שלא למד עמהם יכול להשתתף עם המסיימים, וכל שכן המחזיקים בידי הלומדים בממונם ובהוצאות הסעודה.

בשר עוף הרי הוא כבשר בהמה, ואין לאכול ממנו מיום ראש חודש אב עד תשעה באב. ומי שאא אפשר לו בלי בשר מטעמי בריאות, על כל פנים יאכל בשר עוף שלא היו מקריבים ממנו בבית המקדש, ועוד שאין שמחה אלא בבשר בהמה.

תבשיל שנתבשל בו בשר נהגו להחמיר. אבל תבשיל שנתבשל בקדרה של בשר בת יומא ואין בשר בתבשיל עצמו, מותר. ואפילו לכתחלה מותר לבשל בקדרת בשר בת יומא ולאכול מהתבשיל⁸⁴.

בערב שבת חזון מותר לטעום התבשיל אף על פי שיש בו בשר ושומן, הואיל ויש מצוה בטעימת התבשיל לכבוד שבת. והמחמיר תבוא עליו ברכה.

מותר לישראל בעל מסעדה כשרה, לספק מאכלי בשר ללקוחותיו גם אחר ראש חודש אב, אף על פי שמנהג ארץ ישראל להמנע מאכילת בשר כבר מראש חודש אב, ובפרט אם יש מקום לתלות שהלקוח אינו בקו הבריאות כל כך, ואין בזה משום "לפני עיור לא תתן מכשול", שאם ימנע בעל המסעדה לספק מאכלי בשר, יהיה לו הפסד, שיעזבוהו לקוחותיו וירעו בשדה אחר. ואם אפשר לו להגיש בשר עוף, עדיף יותר מאשר להגיש בשר בהמה.

מנהג האשכנזים שאין שותים יין⁸⁵ מיום ראש חודש עד עשירי באב בחצות. ושכר או בירה ושאר משקאות חריפים מותרים, אבל בכמה קהלות ספרד נהגו להקל בשתיית יין אף בשבוע שחל בו תשעה באב, וכן הוא מנהג ירושלים ת"ו להקל, והמחמיר תבוא עליו ברכה.

וביין הבדלה מנהג הספרדים לשתות ומנהג האשכנזים ליתנו לתינוק שהגיע לחינוך וישתה רוב הכוס, ודוקא אם לא הגיע עדיין להתאבל על ירושלים. ובמקום שאין תינוק, מותר בעצמו לשתות הבדלה⁸⁶.

⁸³ מ"ב שם סב

⁸⁴ מ"ב שם סג

⁸⁵ רמ"א שם י

⁸⁶ מ"ב שם ע

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

ה. אבל לאחריו מותר

לאחר⁸⁷ התענית מותר לספר ולכבס מיד. אולם נהגו לאסור עד לעשירי בהצות את כל שאסור בשבוע שחל בו⁸⁸,

אם חל תשעה באב ביום ראשון או בשבת ונדרחה לאחר השבת, אין דין שבוע שחל בו בשתי השבתות, בין שקודם התענית בין שאחריו. ויש מי שאומר שאם חל בשבת נהגו לאסור כל שבוע שלפניו, כשבוע שחל בו, הוין מיום ה' ויום ו' שמותר לכבוד שבת. אבל אם חל ביום א' מותר אף לדעה זו⁸⁹. ומנהג הספרדים כדעה הראשונה⁹⁰.

ו. תשעה באב שחל להיות בשבת וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אונל ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו

בשבת חזון⁹¹ אפילו חל בו תשעה באב ונדרחה ליום ראשון, אוכלים בשר ושותים יין, ואפילו בסעודה שלישית שמסתיימת סמוך לשקיעה, אוכלים בשר ושותים יין, ומעלה על שולחנו כסעודת שלמה המלך בשעת מלכותו, ואסור להמנע מאכילת בשר בסעודה זו מטעם אבלות, ורק מי שאינו רגיל לאכול בשר בסעודה זו בכל שבת מטעמי בריאות וכדומה, יכול להמנע גם בשבת זו.

אולם אם חל תשעה באב בשבת או במוצאי שבת, יש להקפיד ולהפסיק האכילה והשתייה לפני שקיעה⁹². וי"א שבסעודה שלישית ישב בדאבון נפש ולא ינהג בשמחה, ולכן לא ישב בסעודת חברים אך בספר בכור שור חולק ע"ז ודעתו דמי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודה זו עם חבריו ומיודעיו ומונע בשבת זו הו"ל כאבלות פרהסיא. ולכו"ע מותר לאכול עם ב"ב ויכול לברך בזימון

⁸⁷ שו"ע ונו"כ שם תקנ"ד

⁸⁸ מ"ב שם לז

⁸⁹ שם ס"ק לח

⁹⁰ כף החיים סקע"ה בשם בן איש חי שו"ת יב"א ח"ו יו"ד סי' ה' ושו"ת יהו"ד ח"ג סי' ל"ט ומ"מ לענין תספורת כתב בכה"ח שם דראוי להורות לא להסתפר לפני אותה שבת כדי שיכנס לתענית כשהוא מנוול ונוערין בחזקה ביד המקילין.

⁹¹ שו"ע ונו"כ תקנ"ב י

⁹² מ"ב שם כד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

כיון שהוא שבת⁹³. וכן המנהג⁹⁴ לזמר זמירות ותשבחות כמו שרגילין בכל סעודה שלישית, ומברכין ברהמ"ז לפי השקיעה ושותים כוס של ברהמ"ז, וממשיכים בקדושת שבת בלא לנהוג שום מנהגי אבילות עד זמן מוצ"ש.

⁹³ מ"ב שם כג

⁹⁴ עיין ובשו"ת אנ"מ ה"ד סי' קי"ב